

Peritoneale dialyse

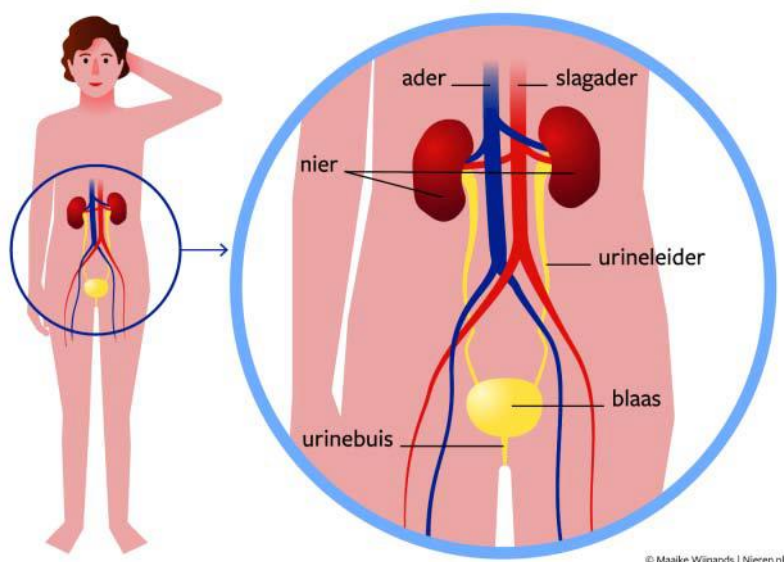
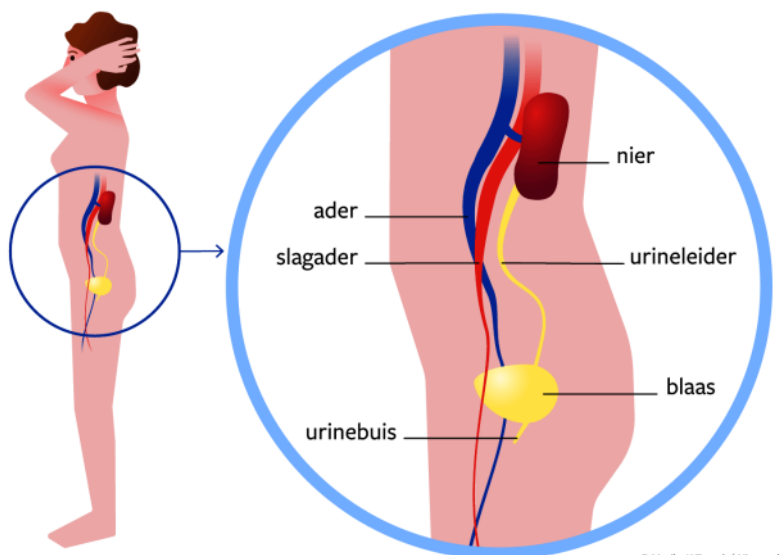
Het Catharina Ziekenhuis te Eindhoven en het Elkerliek ziekenhuis te Helmond/Deurne werken samen op het gebied van zorg voor nierfalen- en dialysepatiënten. Er wordt nierfunctievervangende therapie aangeboden op twee locaties: afdeling Nierziekten & Dialyse Catharina Ziekenhuis te Eindhoven en Dialysecentrum Deurne.

Het streven is om de therapie op de locatie zo dicht mogelijk bij uw huisadres aan te bieden. Helaas is dit niet altijd mogelijk. Door medische of logistieke redenen kan het mogelijk zijn dat u (tijdelijk) overgeplaatst wordt naar het andere centrum. Daarnaast zijn opnames in combinatie met een dialysebehandeling en verschillende onderzoeken ten behoeve van uw dialysebehandeling alleen mogelijk in het Catharina Ziekenhuis te Eindhoven. Bij (tijdelijke) overplaatsing wordt u hierover te allen tijde persoonlijk geïnformeerd.

Deze folder is bedoeld om u en uw naasten te informeren wanneer u start met peritoneaal dialyse. Uw persoonlijke situatie kan afwijken van de situatie zoals die in deze folder beschreven wordt. Als er na het lezen van deze informatie nog vragen zijn, neem dan gerust contact op met een van de zorgverleners van het nierfalenteam.

Waar zitten de nieren en hoe zien ze eruit?

De meeste mensen hebben twee nieren. Ze zijn onderdeel van het urinewegstelsel. De nieren liggen aan de rugzijde, links en rechts van de wervelkolom, ongeveer ter hoogte van de taille. Hier liggen ze beschermd achter de onderste ribben. Een nier is een boonvormig orgaan ongeveer zo groot als een vuist.

Ligging van de nieren. Bron afbeeldingen: www.nieren.nl

Wat doen de nieren?

De nieren hebben een aantal belangrijke functies:

- De nieren werken als een filter en zorgen ervoor dat de afvalstoffen in ons bloed worden verwijderd via de urine.
- De nieren zorgen ervoor dat het vochtgehalte in ons lichaam op peil blijft.
- De nieren maken hormonen in ons lichaam aan die een belangrijke functie hebben, zoals renine. Renine speelt een rol bij het regelen van de bloeddruk en erythropoëetine, dat de aanmaak van rode bloedlichaampjes stimuleert.
- De nieren zetten vitamine D om in een actieve vorm zodat de opname van calcium bevordert wordt en we daarmee onze botten sterk houden.
- De nieren zorgen voor een evenwicht in de zuurgraad van het lichaam.

Wat is chronische nierschade?

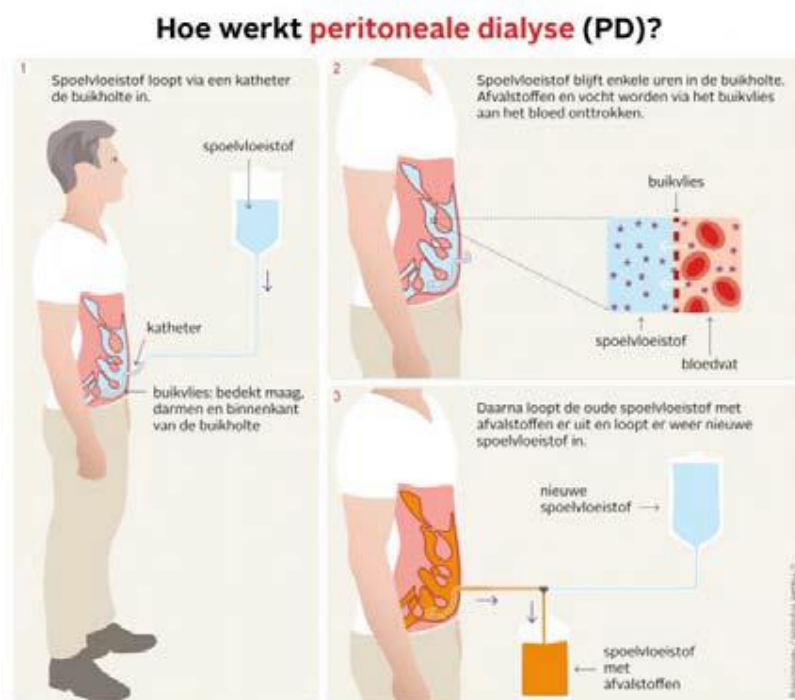
Chronische nierschade ontstaat als de nieren al langere tijd onvoldoende werken. Aangetast nierweefsel kan niet meer genezen. Een gedeelte van de nier valt uit. De nieren hebben veel reservecapaciteit waardoor ze licht nierfunctieverlies goed op kunnen vangen. Als de nierfunctie verder verslechtert kan het lichaam niet meer goed functioneren en is er nierfunctievervangende therapie nodig.

Wat is dialyse?

Dialyse is een behandeling voor patiënten bij wie de nieren (bijna) zijn gestopt met functioneren. De nieren hebben belangrijke functies waaronder het verwijderen van afvalstoffen en het uitscheiden van overtollig vocht via de urine. Als de nieren niet (goed) functioneren, worden met behulp van dialyse, afvalstoffen en het eventuele overtollige vocht verwijderd uit het lichaam. Met dialyse wordt ongeveer 10% van de nierfunctie overgenomen. Dit is voldoende voor het lichaam om te kunnen blijven functioneren.

Wat is peritoneale dialyse?

Bij peritoneale dialyse worden de afvalstoffen en het vochtoverschot uit het bloed gefilterd met behulp van uw eigen buikvlies. Daarom wordt het ook wel buikspoeling genoemd.

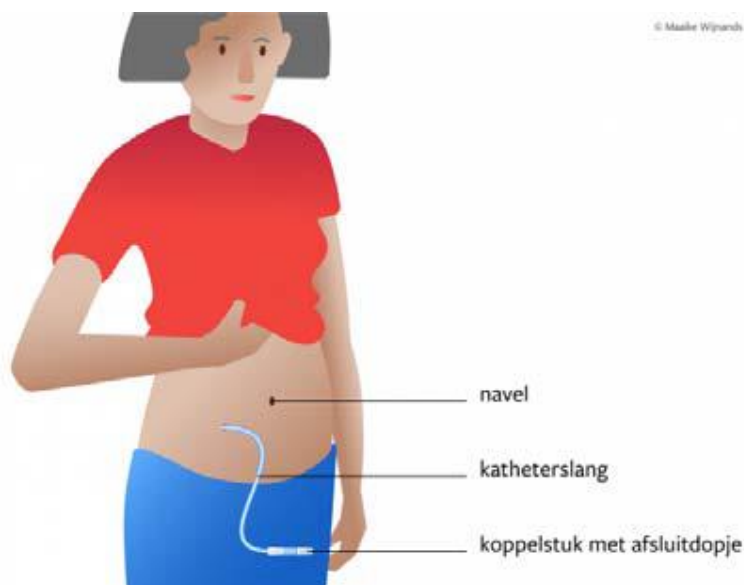

Schematische weergave van peritoneaal dialyse. Bron afbeelding www.nieren.nl

Voor de behandeling wordt het eigen buikvlies (peritoneum) als filter gebruikt. Dit vlies ligt om de organen en aan de binnenkant van de buikwand en is doorweven met veel bloedvaten. Het buikvlies is een halfdoorlatend vlies. Vocht en stoffen die uit kleine deeltjes bestaan worden doorgelaten. Stoffen die uit grotere deeltjes bestaan worden tegengehouden, omdat de gaatjes in het buikvlies te klein zijn om deze door te laten.

De behandeling wordt door u thuis uitgevoerd en vindt elke dag plaats, waarbij in principe 24 uur per dag spoelvloeistof in de buik aanwezig is. Om deze behandeling te kunnen uitvoeren volgt u een training in het centrum. Uw partner, familie of andere naasten kunnen u assisteren bij de handelingen. Ook de thuiszorg kan ingeschakeld worden om u te assisteren bij de handelingen. De benodigde materialen voor de behandeling worden bij u thuis geleverd.

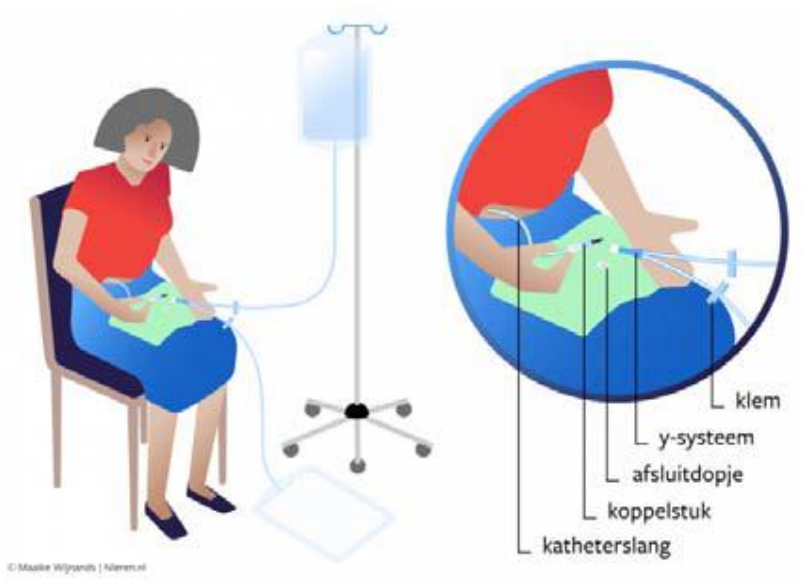
Voor deze vorm van dialyse is er een toegang tot de buikholte nodig, de peritoneale dialysekatheter (PD-katheter). De chirurg beoordeelt aan de hand van uw voorgeschiedenis en na lichamelijk onderzoek of het mogelijk is deze te plaatsen. De PD-katheter wordt middels een (kleine) operatie, rechts of links onder de navel, door de chirurg geplaatst. De wisselingen van de spoelvloeistof verlopen via de PD-katheter. Informatie over het plaatsen van de PD-katheter kunt u vinden in de folder: PD-katheterimplantatie.

PD-katheter. Bron afbeelding: www.nieren.nl

Er zijn verschillende vormen van peritoneaal dialyse. De duur van de behandeling is afhankelijk van de behandelingsmethode waar u voor kiest:

- Continue Ambulante Peritoneaal Dialyse (CAPD); hierbij vinden vier handmatige wisselingen overdag plaats.
- Automatische Peritoneaal Dialyse (APD); hierbij voert een machine 's nachts een vooraf bepaald aantal wisselingen voor u uit.

Continue Ambulante Peritoneaal Dialyse (CAPD). Bron: afbeelding www.nieren.nl

Machine voor de Automatische Peritoneaal Dialyse (APD). Bron afbeelding www.nieren.nl

Bij peritoneaal dialyse wordt 24 uur per dag, 7 dagen per week behandeling uitgevoerd. De bloedwaarden blijven daardoor gelijkmatig. Er wordt niet direct met bloed gewerkt, maar alleen met spoelvloeistof. Het verwijderen van vocht uit het lichaam gebeurt gelijkmatig. Hierdoor ontstaan er geen/minder schommelingen in de bloeddruk. De belasting voor het hart en bloedvaten is door bovenstaande redenen niet zo groot.

Wat zijn de wederzijdse verwachtingen en verantwoordelijkheden?

Indien u ervoor kiest om zelfstandig de peritoneaal dialysebehandelingen uit te voeren, dan stemt u toe met deelname aan een training van enkele dagen. Afhankelijk van uw situatie kan deze training verkort of verlengd worden. U leert hoe u de peritoneaal dialysebehandeling uitvoert. Daarnaast wordt u geleerd om de huidpoort te verzorgen en adequaat te handelen bij eventuele complicaties. Vanaf het moment dat u zich helemaal zeker en veilig voelt, gaat u zelfstandig de behandeling uitvoeren.

De nefroloog is verantwoordelijk voor het beleid dat met u wordt afgesproken. U bent verantwoordelijk voor het naleven van de afspraken die u samen met de nefroloog en andere zorgverleners hebt gemaakt. Bij peritoneale dialyse spreken wij graag van 'gedeelde verantwoordelijkheid'. Hiermee wordt bedoeld dat wanneer u problemen en/of onzekerheden ervaart rondom de behandeling, u dit bespreekbaar maakt met het nierfalenteam.

Welke complicaties kunnen ontstaan?

Buikvliesontsteking (peritonitis)

Er kan een ontsteking ontstaan aan het buikvlies door bacteriën. Na elke buikvliesontsteking die u doormaakt neemt de filterwerking van het buikvlies iets af, daarom is hygiënisch werken van groot belang. Bij buikvliesontsteking moet u direct contact opnemen met afdeling Nierziekten Catharina Ziekenhuis of Dialysecentrum Deurne. Zie bereikbaarheidskaart.

Breuk

Door de hogere druk in de buik door de spoelvloeistof kan er een liesbreuk, navelbreuk of lekkage naar borstholte, scrotum of schaamlippen ontstaan. Wij vragen u de klachten wel te melden bij een bezoek aan afdeling Nierziekten Catharina Ziekenhuis of Dialysecentrum Deurne. Bij acute klachten dient u direct contact op te nemen. Zie bereikbaarheidskaart.

Lekkage

Spoelvloeistof lekt vanuit de buikholte, langs de PD-katheter, via de huidpoort naar buiten. Dit kan voorkomen als de PD-katheter nog niet voldoende is ingegroeid. Bij lekkage van de spoelvloeistof moet u direct contact opnemen met afdeling Nierziekten Catharina Ziekenhuis of Dialysecentrum Deurne. Zie bereikbaarheidskaart.

In- en/of uitloopproblemen

Slechte in- en uitloop van de spoelvloeistof kan ontstaan door verplaatsing van de PD-kathetertip naar een andere plaats in de buikholte. Dit komt bijvoorbeeld voor bij een slechte stoelgang. Bij in- en/of uitloopproblemen moet u direct contact opnemen met afdeling Nierziekten Catharina Ziekenhuis of Dialysecentrum Deurne. Zie bereikbaarheidskaart.

Verstopping PD-katheter

Dit kan voorkomen wanneer er veel eiwitsliertjes in de uitgelopen spoelvoeistof zitten of wanneer het vetweefsel van het buikvlies om de tip van de PD-katheter gaat zitten. Bij verstopping van de PD-katheter moet u direct contact opnemen met afdeling Nierziekten Catharina Ziekenhuis of Dialysecentrum Deurne. Zie bereikbaarheidskaart.

Verkleuring van de uitgelopen spoelvoeistof

Dit kan ontstaan door het springen van een klein bloedvaatje in de buikholte wanneer er bloedverdunders worden gebruikt of wanneer een vrouwelijke patiënt menstrueert. Bij klachten die na enkele dagen niet verdwenen zijn moet u contact opnemen met afdeling Nierziekten Catharina Ziekenhuis of Dialysecentrum Deurne. Zie bereikbaarheidskaart.

Huidpoortontsteking

Een huidpoortontsteking kan ontstaan bij de huidpoort van de PD-katheter doordat er een wondje is ontstaan bij onvoorzichtig omgaan met de PD-katheter, of doordat er een bacterie aanwezig is. Ook kan een onderhuidse ontsteking ontstaan. Bij vocht- of pusafscheiding moet u direct contact opnemen met afdeling Nierziekten Catharina Ziekenhuis of Dialysecentrum Deurne. Zie bereikbaarheidskaart.

Tunnelinfectie

Een tunnelinfectie kan ontstaan indien een huidpoortontsteking onvoldoende of niet wordt behandeld. Bij vocht- of pusafscheiding moet u direct contact opnemen met afdeling Nierziekten Catharina Ziekenhuis of Dialysecentrum Deurne. Zie bereikbaarheidskaart.

Welke zorgverleners maken deel uit van het nierfalenteam?

De nefroloog ziet u eenmaal per zes tot acht weken op de polikliniek. Bij de nefroloog kunt u terecht voor medische problemen, recepten en andere (hulp)vragen. De nefroloog is eindverantwoordelijk betreffende de geboden medische zorg. Hij of zij zal indien nodig tijdig andere zorgverleners inschakelen.

De dialyseverpleegkundige verwacht u aansluitend aan de afspraak bij de nefroloog. Hij of zij bespreekt met u de verpleegkundige problemen en andere (hulp)vragen.

De diëtiste neemt samen met u uw eetgewoontes door en geeft adviezen. Hiermee proberen we klachten te verminderen. Aanpassingen in de voeding kunnen de werking van medicatie ondersteunen en soms ertoe leiden dat minder medicatie nodig is.

Een nierziekte kan naast de lichamelijke gevolgen ook een grote invloed hebben op uw mentaal welbevinden, kwaliteit van leven en dagelijks-, maatschappelijk- en sociaal functioneren. De medisch maatschappelijk werker biedt u en uw naasten begeleiding en ondersteuning bij zorgen en vragen die verband houden met uw ziekte en behandeling. In samenspraak met u en uw naasten wordt begeleiding afgestemd naar behoefte en ondersteuning geboden bij het behouden van eigen regie.

De apotheker controleert elk half jaar al uw medicatie op juiste inname, gebruik bij verminderde nierfunctie en andere bijzonderheden.

Wat is een 'Eerst Verantwoordelijke Verpleegkundige' (EVV)?

EVV is de afkorting voor Eerst Verantwoordelijke Verpleegkundige. Iedere dialysepatiënt heeft een EVV of krijgt deze toegewezen kort nadat hij/zij is gestart met de behandeling. Deze verpleegkundige is uw aanspreekpunt en verantwoordelijk voor de totale zorg. Hij/zij vormt een schakel tussen u of uw familie en de arts of andere zorgverleners.

Wat is een 'Multi Disciplinair Overleg' (MDO)?

Tweemaal per jaar wordt u besproken in het MDO. Hierbij zijn nefrologen, diëtisten, maatschappelijk werkende, verpleegkundig specialist en uw EVV'er aanwezig. Voorafgaand aan het MDO vindt er, eventueel met familie, eenmaal per jaar een gesprek plaats op de poli met uw nefroloog, de jaarcontrole. Bijzonderheden en/of resultaten die hieruit voortkomen worden besproken tijdens het MDO.

Wat zijn de voedingsadviezen?

Als de nieren minder goed functioneren, worden afvalstoffen, die onder andere vanuit de voeding worden opgenomen, niet goed uitgescheiden. Dit kan leiden tot klachten zoals vermoeidheid, verminderde eetlust en jeuk. Om klachten te verminderen stelt de diëtiste in overleg met u, een persoonlijk dieetadvies op. Hierin wordt rekening gehouden met eetgewoontes en persoonlijke omstandigheden. In het dieet bij peritoneaal dialyse kan het om de volgende voedingsstoffen gaan: zout (natrium), eiwit, kalium en fosfaat, maar ook om vocht. Verder is het belangrijk dat de hoeveelheid energie uit de voeding in balans is met de hoeveelheid energie die u nodig heeft. Zo blijft u zo goed mogelijk in conditie.

Afhankelijk van de bloedsuikerslagen en het uitspoelen van de afvalstoffen bespreekt de diëtiste welke voedingsstoffen van belang zijn voor u. Een dieet volgen is voor de meeste mensen geen gemakkelijke opgave. Uw smaakvoorkeur, de eventuele werksituatie en de steun van de directe leefomgeving kunnen het leven met een dieet makkelijker of juist moeilijker maken. Nadenken over wat en wanneer wordt gegeten kan als lastig ervaren worden. Toch is er veel mogelijk. Hoe meer inzicht u krijgt in de mogelijkheden van het dieet, hoe meer grip u krijgt op de eigen situatie.

Afhankelijk van de urineproductie en het onttrekken van vocht geldt een vochtbeperking. Als er helemaal geen urineproductie meer is, geldt er een vochtbeperking van 750ml per 24 uur. De diëtiste kan hierbij ondersteunen.

Wat zijn de medicatieadviezen?

Neem de medicijnen zoveel mogelijk op dezelfde tijd in, neem dan ook de voorgeschreven doseringen. Het kan handig zijn om een doseersysteem te gebruiken of zo mogelijk via de apotheek de medicatie in een zogenaamde 'Baxterrol' te laten aanleveren. Het is belangrijk dat u te allen tijde een actuele medicatielijst bij zich heeft. De afdeling Nierziekten en Dialysecentrum Deurne hanteren een ander medicatieregistratiesysteem dan de overige afdelingen in het ziekenhuis. Overleg altijd als er problemen zijn ten aanzien van het gebruik van de voorgeschreven medicatie.

Wat zijn de zorgafspraken?

Om het verloop rondom de peritoneaal dialysebehandeling zo goed mogelijk te laten verlopen zijn er zorgafspraken gemaakt. Deze zijn:

- U kunt telefonisch contact opnemen met de afdeling indien u dringende vragen of lichamelijke klachten heeft.
- Het centrum staat open voor uw vragen, opmerkingen en suggesties en communiceert hierover graag met u.

Hoe werkt het vervoer?

Rijvaardigheid

Door chronische nierschade en nierfalen kan uw rijvaardigheid afnemen. Het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR) beoordeelt de rijgeschiktheid op die momenten waar wettelijk een zogenoemde Verklaring van geschiktheid verplicht is voor de aanvraag van een rijbewijs, zoals bij de aanvraag van een rijexamen, het vernieuwen van een rijbewijs boven de leeftijd van 70 jaar en de vernieuwing van een vrachtauto- of autobusrijbewijs. De beoordeling mag niet worden ingevuld door uw behandelend arts. Uit

deze beoordeling kan zowel een positief als negatief advies met betrekking tot rijvaardigheid volgen. Een positief advies kan van belang zijn voor uw verzekering bij schade in het verkeer.

Daarnaast is het voor een rijbewijsbezitter mogelijk op elk moment zijn of haar rijgeschiktheid te laten beoordelen als er zich wijzigingen in de medische situatie voordoen. Deze tussentijdse melding is niet echt verplicht, maar wordt overgelaten aan het verantwoordelijkheidsgevoel van de rijbewijsbezitter.

De Nationale Ombudsman heeft in 2010 gesteld dat er voor rijbewijsbezitters waar twijfel over de rijgeschiktheid is ontstaan een morele plicht is zich te melden. Daarnaast is er jurisprudentie dat het niet nemen van passende maatregelen strafbaar is, zoals melding bij het CBR of afzien van autorijden, bij stoornissen die de rijgeschiktheid kunnen beïnvloeden. Voor verdere informatie zie: www.CBR.nl.

Eigen vervoer

Indien u voor de afspraken met eigen vervoer naar het centrum komt, kunt u de gemaakte kosten gedeeltelijk bij uw zorgverzekeraar terugvragen. Bij het secretariaat kunt u een overzicht van uw gemaakte bezoeken aanvragen. Uw zorgverzekeraar kan u meer vertellen over de hoogte van de eigen bijdrage.

Taxivervoer

Indien u geen eigen vervoer heeft, kunt u gebruik maken van taxivervoer. Dit wordt echter niet altijd vergoed door uw zorgverzekeraar. Bij uw zorgverzekering kunt u inlichtingen krijgen over de hoogte van de eigen bijdrage en het aanvragen van een machtiging voor het vervoer per taxi. Het secretariaat en maatschappelijk werk kunnen u zo nodig hiermee verder helpen.

Privacy

Uw privacy is voor ons belangrijk. Ervaart u dit anders dan dat wij dit beogen bespreek dit dan met een zorgverlener van het nierfalenteam.

Internet

Als u zelf wilt zoeken op internet kunnen wij u de volgende websites aanraden:

- www.3goedevragen.nl
- www.nieren.nl
- www.nierstichting.nl
- www.nierwijzer.nl
- www.nvn.nl
- www.rnv-nefron.nl

Vragen

Heeft u na het lezen van deze folder nog vragen? Neem dan gerust contact met ons op. U kunt ons bereiken via het centrale telefoonnummer van ziekenhuis of via de gegevens op de bereikbaarheidskaart.

Contactgegevens

Elkerliek ziekenhuis (locatie Deurne)

0493 - 32 88 88

www.elkerliek.nl

Catharina Ziekenhuis

040 - 239 91 11

www.catharinaziekenhuis.nl

Telefoonnummers en adressen

Dialysecentrum Deurne
0492-59 59 46

Locatie Helmond
Wesselmanlaan 25
5707 HA Helmond
T: 0492 – 59 55 55

Locatie Deurne
Dunantweg 16
5751 CB Deurne
T: 0493 – 32 88 88

Locatie Gemert
Julianastraat 2
5421 DB Gemert
T: 0492 – 59 55 55

